

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/38
KARAR NO : 1987/42

ÖZET : Bir bölgede sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra; o bölgede kurulu sıkıyönetim askeri mahkemesine açılan davalara,1402 Sayılı Kanun'un 23.madde sine göre bu mahkemede bakılamıyacağı, keza aynı kanunun 13/b.maddesindeki "bağlantı" koşulunun gerçekleşmemesi halinde de aynı davanın,sıkıyönetimin devam ettiği bölgede kurulu sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülemeyeceği hk.

TCK. 146/3, 173/3

K A R A R

Davacı : K.H.
Sanıklar : Cemil Daşkın ve arkadaşları
O L A Y : Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince görülüp sonuçlandırılan

ve Aybaştı davası diye bilinen davadan hükümlü olup,3216 Sayılı Pişmanlık Yasası'ndan yararlanmak üzere dilekçe ile müracaat eden Yüksel Kaya'nın beyanları üzerine Erzurum Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca soruşturmaya başlanmış ancak,19-11-1985 gününden itibaren Erzurum ili ve bölgesinde sıkıyönetim uygulaması kaldırılmış olduğundan,Erzurum Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'nca, 22-11-1985 gününde,1985/108-24 sayı ile; askeri savcılığın yetkisizliğine ve suç dosyasının MSB'nin tebliğ uyarınca yetkili Elâzığ 8.Kolordu ve Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'na gönderilmesine karar verilmiştir Anılan kararın altına not olarak suç dosyasının Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülen Aybaştı dava dosyası ile irtibatlı olduğu belirtilmiştir.

Elâzığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı: 18-3-1986 günlü,1985/272,1986/43 sayılı iddianame ve koğuşturmaya yer olmadığı kararı ile sanıklardan Ali Dinç,Cemil Daşkın,Niyazi Mert,Celâl Yücel ve Yüksel Kaya'nın TCK.nun 146/3.,173/3.maddelerine göre cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açmış,keza öteki sanıklar Ali Fuat Daşkın,Eyüp Akyüz,Mustafa Türk,Hamit Kaya ve Temel Kılıç haklarında; bu sanıklardan bir kısmı için aynı eylemler sebebiyle daha önce kamu davası açılmış olması ve bir kısım sanıklar hakkında ise, kendilerine isnat olunan suç işlediklerine dair haklarında kamu davası açılmasını haklı gösterecek yeterli ve inandırıcı delil elde edilemediğinden,koğuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

Elâzığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi; 30-4-1986 gününde,1986/79-118 sayı ile; sanıklardan Celâl Yücel ve Niyazi Mert hakkında Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde TCK.nun 146/1.maddesinin uygulanması istemi ile açılan bir kamu davasının derdest olduğunun anlaşıldığı,mahkemelerindeki dava dosyasından daha ağırlıklı olan Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ndeki dosyanın,sanıklar açısından fiili ve organik bağının mevcut bulunduğu ve suç vasfının doğru ve sağlıklı tayin edilebilmesi bakımından mahkemelerindeki bu dosya ile Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ndeki dosyanın birleştirilmesinin zorunlu görüldüğü,her ne kadar mahal mahkemesinin olumlu

...../.....

görüşü yok ise de, bu iki sanık hakkındaki suç dosyalarının Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin 1985/61 esasına kayıtlı dosya ile birleştirilmek üzere tefrikinde ve mahkemelerinin yetkisizliğine karar vermiştir.

Bilâhare aynı sıkıyönetim komutanlığı askeri mahkemesi bu kez, 21-5-1986 gününde, 1986/79-134 sayı ile; sanıklardan Cemil Daşkın, Ali Dinç ve Yüksel Kaya hakkında bu sanıkların, daha önce Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin 1985/61 esasında yargılandıkları için mahkemelerince birleştirme kararı verilen Niyazi Mert ve Celâl Güzel adındaki sanıklar hakkında isnat olunan eylemlerle eylemlerinin irtibatlı olması, sanık Yüksel Kaya'nın 3216 Sayılı Kanun'dan yararlanmak için verdiği dilekçede, mahal mahkemesi olan Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nce delil durumu itibari ile daha iyi değerlendirme yapılacağına aşikâr olması ve böylece tüm sanıklar ve eylemleri açısından fiili ve organik bağın mevcut olduğu kanaatine varılması nedenleriyle dava dosyasının Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin 1985/61 esasına kayıtlı dava dosyası ile birleştirilmek üzere mahkemelerinin yetkisizliğine karar vermiştir.

Son yetkisizlik kararı ile Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne gönderilen üç sanık hakkındaki dava dosyası 1 nolu askeri mahkemenin 1986/65 esasına kaydedilmiş ve yapılan yargılama sonunda 31-7-1986 gününde, 1986/65-45 sayı ile; her ne kadar Elâzığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nce bu üç sanık hakkındaki davanın mahkemelerinin 1985/61 esasında kayıtlı dava dosyası ile irtibatlı olduğundan bahisle, yetkisizlik kararı ile dosyayı mahkemelerine göndermiş ise de, mahkemelerinin 1985/61 esasa kayıtlı davanın 5-6-1986 gününde, karara bağlandığı ve bu dava sanıklarının Dev-Yol örgütü mensupları olmaktan yargılandıkları ve bu sanıklarla, yargılanan sanıklar arasında şahsi ve fiili herhangi bir irtibatın bahis konusu olmadığı, bir an için irtibat olduğu düşünülse dahi, Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun 27-2-1986 günlü, 1986/36-25 sayılı kararı gereğince sıkıyönetim mahkemelerinin görev ve yetkilerinin sadece ellerinde bulunan davalar ve bu davaları sonuçlandırmak süresi ile sınırlı olduğu ve bu mahkemelere yeniden bir dava açılmıyacağı yolundaki kararı karşısında davaya bakmaya hukuken ve fiilen hiç bir imkân bulunmadığı kanısı ile davada mahkemelerinin görevsizliğine ve dosyanın görevli ve yetkili Ordu Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Ordu Ağır Ceza Mahkemesi : 9-1-1987 gününde, 1987/18-1 sayı ile; her üç sanık hakkında Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin görevsizlik kararı ile mahkemelerine intikal eden dava dosyası üzerinde yaptığı yargılama sonunda, davanın açıldığı tarihte Elâzığ ilinde sıkıyönetim uygulamasının devam ettiği, Elâzığ Sıkıyönetim Mahkemesi'nce davaya bakılırken Erzincan Sıkıyönetim Mahkemesi'nin görüşü alınmadan davanın bu sanıklarla ilgili kısmının tefrik edildiği ve yetkisizlik kararı verildiği, bilâhare Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nce görevsizlik kararı verilerek dosyanın mahkemelerine gönderildiği, Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin bu durumda dosyayı görevli olan Elâzığ Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ne yetkisizlik kararı ile göndermesi gerektiği ve buna ilişkin kararında irtibatlı olduğu bildirilen dava dosyasının sanıkları ile ilgili davanın karara çıktığını belirtmesi gerektiği, bunun yapılmayıp görevsizlik kararı verilerek dosyanın mahkemelerine gönderilmesinin doğru olmadığı, görevli mah-

kemenin Elâzığ Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi olduğu, zira davanın Elâzığ'da sıkıyönetim devam ederken sıkıyönetim askeri savcılığınca, sıkıyönetim askeri mahkemesine açıldığı gerekçeleri ile, mahkemelerinin görevsizliğine karar vermiştir.

Böylece; Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi'nin sanıklar Cemil Daşkın, Ali Dinç ve Yüksel Kaya hakkında verdiği görevsizlik kararı ile, Ordu Ağır Ceza Mahkemesi'nin, aynı sanıklar hakkında verdiği görevsizlik kararları nedeniyle, 2247 Sayılı Kanun'un 14. maddesinde belirlenen olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş, dosya Ordu Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'nın 10-3-1987 günlü, 1987/18-1 sayılı yazısına derken Ordu C. Savcılığı'nın aynı günlü 1987/2 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına Yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü; Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda, Mebrure Gözdemir, A. Mazhar Akman, Türkan Güven, Ergun Argon, Yavuz T. Özgen ve A. Vahap Özaslan'ın katılmaları ile yaptığı, 30-3-1987 günlü toplantıda, geçici raportör Hakim M. İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mav: oğlu ile Askeri Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Ertan Urunga'nın adli yargı yerinin görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

Görev Uyuşmazlığı; Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi'nin görevsizlik kararı ile Ordu Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararları arasında oluşmakla beraber, olay kısmında açıklandığı üzere Elâzığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin verdiği yetkisizlik kararı ile dosya, önce Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ne ve bilâhare bu mahkemenin görevsizlik kararı ile Ordu Ağır Ceza Mahkemesi'ne intikal ettiğine göre, görev uyuşmazlığının çözümünde öncelikle anılan askeri ve adli yargı yerlerinin görev alanları üzerinde durmak, başka bir anlatımla anılan yargı mercilerinin görev alanlarını, olayın gelişmesi ve niteliğine göre ayrı ayrı irdelenmek gerekmektedir. Zira, Uyuşmazlık Mahkemesi görev uyuşmazlığını çözümlerken adli, idari ve askeri yargı mercilerinin görev alanlarının sınırlarını çizmekte, başka bir anlatımla; adli, idari ve askeri yargı mercilerinin, çizilen bu sınırlar içinde görevli oldukları davalara bakmalarını sağlamaktır.

Ordu ili ve çevresinde işlenen ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevine giren suçlar bakımından görevli ve yetkili olan sıkıyönetim askeri mahkemesinin kurulduğu Erzincan'da sıkıyönetim uygulaması 19-7-1985 gününden başlayarak kaldırıldığından, görevli yargı yerinin belirlenmesinde öncelikle, 1402 Sayılı Kanun'un sıkıyönetimin kaldırılması durumunda sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevini düzenleyen 23. maddesinin gözönünde bulundurulması, daha sonra da sanıklara ilişkin dava, sıkıyönetimin devam ettiği sırada Elâzığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde açılmış bulunduğundan bu mahkemenin görev alanının belirlenmesi bakımından da aynı kanunun 13. maddesinin incelenmesi gerekmektedir.

Yukarıda sözü edilen 1402 Sayılı Kanun'un 23. maddesinde; sıkıyönetimin kaldı-

rılması durumunda sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olan davalar sonuçlandırılincaya kadar bu mahkemelerin görev ve yetkilerinin devam ettiği, ancak sıkıyönetimin kaldırılması tarihinde henüz kamu davası açılmamış dosyalar ile, duruşmanın tatili ne karar verilen davaların, durumlarına ve niteliklerine göre ilgili mercilere gönderileceği öngörülmüş bulunmaktadır.

Bu maddede sözü edilen " görülmekte olan dava" deyiminin; sıkıyönetim askeri mahkemelerine, gerek iddianame, gerekse adli ceza yargılama mercilerince verilen görevsizlik kararları ile sıkıyönetimin kaldırılmasından önce açılmış sayılan dava olduğu, Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü'nün konuya ilişkin pek çok kararında açıklığa kavuşturulmuştur. Örneğin; (30-3-1986 günlü, 19063 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 1986/16-20 sayılı ve 2-4-1986 günlü, 19066 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 1986/2-4 ve 1986/7-10 sayılı kararlar)

İnceleme konusu olayda; sanıklar hakkındaki dava, Ordu ilinin bağlı bulunduğu sıkıyönetim askeri mahkemesinin kurulduğu Erzincan'da, sıkıyönetimin kaldırılış tarihi olan 19-7-1985 tarihinden sonra, sıkıyönetim devam eden bölgedeki Elâzığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde, qılde sıkıyönetimin kaldırılmasından bir gün önce açılmıştır. O halde, Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde; bu bölgedeki sıkıyönetimin kaldırılmasından önce açılmış bir dava bulunmadığından, yukarıda sözü edilen 23.maddede "görülmekte olan bir dava"nın varlığından söz edilemez. Buna karşıt bir düşünce anılan maddenin son fıkrasındaki sıkıyönetim askeri savcısına dahi sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra anılan mahkemelerde dava açma yetkisi tanımayan kurulla bağdaştırılamaz.

Elâzığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne bu bölgede sıkıyönetimin kalkmasından bir gün önce 18-3-1986 günlü iddianame ile açılan davaya irtibat nedeniyle ve yetkisizlik kararı üzerine Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde bakılabilmesi için davanın; Erzincan'da sıkıyönetimin kaldırıldığı 19-7-1985 tarihinden önce bu mahkemede görülmekte olan bir dava niteliği taşıması gerekir. Oysa, yukarıda açıklandığı gibi, davanın Elâzığ Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde açıldığı 18-3-1986 tarihinde, Erzincan'da sıkıyönetim 19-7-1985 tarihinden geçerli olmak üzere kaldırıldığına göre, mezkûr dava Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan bir dava niteliği taşımamaktadır.

Bu itibarla, Elâzığ'da sıkıyönetimin kaldırılmasından önce açılan ve irtibat nedeniyle ve yetkisizlik kararı ile Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ne gönderilen davaya, kamu davası açılmasından önce Erzincan'da ve suçun işlendiği mahalde sıkıyönetimin kaldırılmış olması nedeniyle Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde bakılması mümkün değildir.

Kaldığı; sıkıyönetimin kaldırılmasından sonra o bölgede yalnızca derdest davaların sonuçlandırma görevi devam eden sıkıyönetim askeri mahkemelerine, Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü'nün yerleşmiş içtihatlarında belirtildiği gibi irtibatlı bulunma nedeniyle kamu davası açılmıyacağı cihetle, sanıkların yargılanmalarınının 1402 Sayılı Kanun'un 23.maddesi uyarınca Erzincan Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin görevi dışında

kaldığı açıktır.

Davanın, Elâzığ Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ndeki görev alanına girip girmediğine gelince; yukarıdan beri açıklandığı üzere, sanıklara atılı suçlar, Ordu ili Aybastı ilçesinde işlenmiştir. Bu nedenle de Elâzığ Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi açısından anılan suçlar sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş bir suç niteliği taşımaktadır.

Bilindiği gibi; sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlarda sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevinin ne olacağı 1402 Sayılı Kanun'un 13/b. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre; sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suça sıkıyönetim devam eden bölgedeki sıkıyönetim askeri mahkemesinde bakılabilmesi için, bölge dışında işlenen suçla, sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülmekte olan dava arasında, genel ve ortak amaç bağlantısı koşulunun varlığı gereklidir. Konuya bu açıdan bakılınca; sanıklara atılı suçların, Elâzığ Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan herhangi bir dava ile Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu'nun 4-5-1981 günlü, 1/1 sayılı ilke kararında öngörüldüğü biçimde genel ve ortak amaç içinde işlendiğini gösteren ve bunun örgütsel ve organik yönünü belirleyen somut hiç bir belge ve bulguya rastlanmadığından, davaya Elâzığ Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde de bakılamıyacaktır.

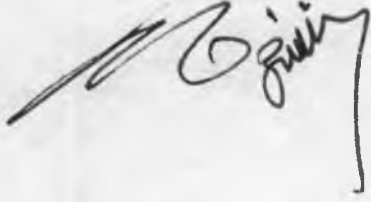
Bu duruma göre; ve tüm yukarıda açıklanan nedenlerle davaya, askeri yargı düzeni içinde yer alan, gerek Erzincan gerekse Elâzığ Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bakılması mümkün olmadığından, başka bir anlatımla davada askeri yargı yerleri görevli bulunmadığından söz konusu davanın adli yargı yerinde görülmesi gerekmektedir.

Bu itibarla, davanın adli yargı yerinde görülmesine ve Ordu Ağır Ceza Mahkemesi'nin 9-1-1987 günlü, 1987/18-1 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.

...../.....

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre adli yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle Ordu Ağır Ceza Mahkemesi'nin 9-1-1987 günlü, 1987/18-1 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 30-3-1987 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

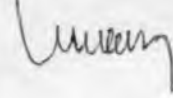
Başkan
Servet Tüzün

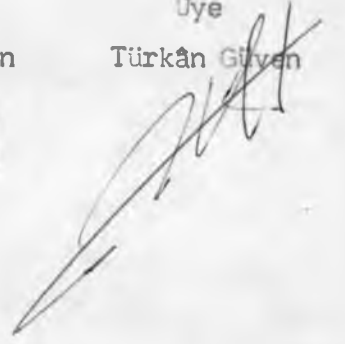
Üye
Mebrure Gözdemir

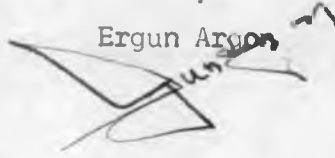
Üye
A. Mazhar Akman

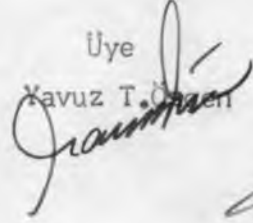
Üye
Türkân Güven

Üye
Ergun Arçon

Üye
Yavuz T. Çimen

Üye
A. Vahit Özarslan

Bu kararın Resmi gazete'de
yayımlı uygundur.

S.Y.

